

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Development of Internal Supervision Model of Basic Educational Institution in The Upper Northeast

¹อดิกันต์ กล้าหาญ และ²รอง ปัญสังกา

¹Atikan Klaharn and ² Rong Punsungka

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสันตพล

¹Faculty of Educational Santapol College

²Lecturer of Faculty of Educational Program Santapol College

¹Corresponding Author. E-mail: aten.m12@gmail.com

Received February 27, 2023; Revised March 23, 2023; Accepted April 24, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 84 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และครูวิชาการ มี 31 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน การวางแผนการนิเทศ และกำหนดวิธีการหรือกิจกรรมการนิเทศ มี 21 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบบันทึก มี 9 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และโรงเรียนมีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ การปฏิบัติงานสื่อและเครื่องมืออื่น ๆ มี 12 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร และร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร มี 11 ตัวบ่งชี้ แต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศภายใน ; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ; การพัฒนา

Abstract

The purpose of this research was to develop internal supervision model of basic educational institutions in upper northeastern region. The sample group in the research consisted of 21 experts. The tools used for collecting the data was open-ended questionnaires with a five-rating scale with using Delphi technique. The statistics used for analyzing the data were median and interquartile range (Interquartile range). The research results showed that The development of internal supervision model for basic education institutions in the upper northeastern region found that it composed of 5 main components with 14 sub – components and 84 indicators as follows : 1) personnel related to internal supervision, there were 4 sub-components: school director , teacher, educational supervisor and academic teachers; and 31 indicators. 2) Internal supervision methods in schools found that there were 3 sub – components with 21 indicators: investigating the current conditions, problems and needs the school real situation of supervision, plan to supervision and Determining the methods or activities of supervision , 3) Tools used foe supervision composed of 3 sub – components with 9 indicators : questionnaire, observation and a record form, 4) The internal supervision atmosphere supporting to supervision consisted of 2 sub components with 12 indicators : a good physical environment and completely equipment, materials, media and other tools. 5) School curriculum consisted of 2 sub-components with 11 indicators : studying the problems and needs of curriculum development supervision, and participation to guidelines and methods of curriculum development. The statistics used for analyzing the data from 5 components above were median and interquartile ranges. (Interquartile range) is within the specified criteria.

Keywords: Internal Supervision Model ; Basic Education Institutions ; Development

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ในการดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสถานการณ์ และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งในด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 และได้นำผลการติดตามประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 – 2559 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่าย

งบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาศึกษากับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อนำมากำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนาศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ คือ กระบวนการการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษาจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดคุณภาพได้นั้น ต้องประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา จึงแสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการนิเทศการศึกษาเป็นการชี้แจงการแนะนำ และการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจที่จำเป็นต่อการศึกษา ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในหลาย ๆ ด้าน เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังจะเห็นจากความจำเป็นหลายประการคือ ประการแรก ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือและพัฒนางาน ให้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ประการที่สองในหน่วยงานทางการศึกษามีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน คือ พัฒนาคูณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ เพื่อจะได้ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการทำงานซึ่งกันและกัน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน มีคุณภาพถึงระดับที่พึงประสงค์ และประการสุดท้ายมาตรฐานการศึกษาของประเทศ จำเป็นต้องมีการรักษาและควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานและกระบวนการนิเทศการศึกษาก็มีขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการควบคุมมาตรฐานการศึกษาโดยตรง จะเห็นว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมประสิทธิภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักสูตรสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนและปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนั้นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และบุคลากรทางการ

ศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสำเร็จได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวคือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริงเหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

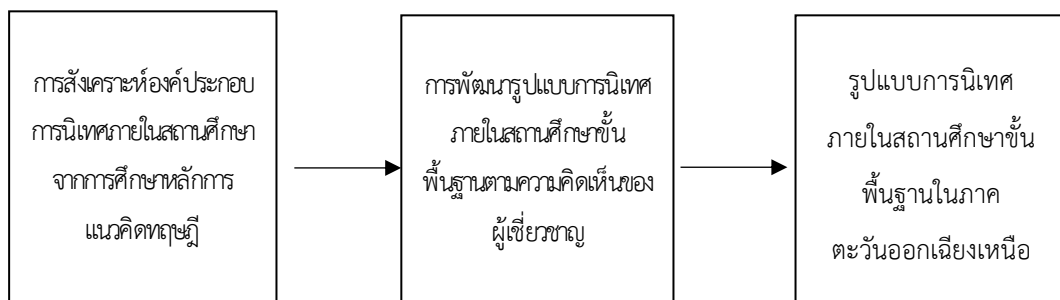
จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด, 2557) อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพนักเรียน ให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลและเป็นทางเลือกสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษาจากการสังเคราะห์แนวคิดของ ชารี มณีศรี (2542) กรองทอง จิรเดชากุล (2550) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 (2554) โลเวลล์และไวลส์ (Lowell & Wiles, 1983) แฮร์ริส (Harris, 1985) และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการและขั้นตอนของการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ทำการสังเคราะห์ แล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและสร้างเครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 2 การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปลายเปิดที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เป็นรอบที่ 1 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ในการพัฒนาตัวบ่งชี้เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 คน จะมีอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error reduction) อยู่ที่ 0.50 – 0.48 และความคลาดเคลื่อนลดลง (Net change) มีค่าเท่ากับ 0.02 (Macmillan, 1971) แล้วนำข้อมูลมาจำแนกและจัดกลุ่ม จัดทำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของไลเคิร์ต (Likert's five rating scale) นำไปรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมโดยหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile range) แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 เพื่อเป็นการยืนยันความคิดเห็นเดิมในรอบที่ 2 พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีความคิดเห็นตรงหรือสอดคล้องกับตำแหน่งของคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นแสดงความคิดเห็นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้เหตุผลเพิ่มเติม แต่ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่แสดงเหตุผลก็จะถือว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งของคำตอบดังกล่าว

ระยะที่ 3 รายงานผลการวิจัยเป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาจัดทำรายงานการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive sampling) เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับสูง และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการบริหารการศึกษาและมีตำแหน่งที่สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป และทำการสอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 4 เป็นหรือเคยเป็นศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นจากผลการตอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา และ 2) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ข้อคำถาม จำนวน 85 ข้อ ใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เสนอในแบบสอบถามนั้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับใด

แบบสอบถามรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อความเหมือนรอบที่ 2 แต่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของข้อคำถามแต่ละข้อ พร้อมแจ้งผลให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนและยืนยันคำตอบเดิมของแต่ละคนในรอบที่ 2 พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีความคิดเห็นตรงหรือสอดคล้องกับตำแหน่งของคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นแสดงความคิดเห็นหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลเพิ่มเติมแต่ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่แสดงเหตุผลก็จะถือว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งของคำตอบดังกล่าว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน ด้วยการไปพบด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์ แล้วจัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E – mail) และนัดหมายวัน เวลาที่ขอรับแบบสอบถามกลับคืน

ครั้งที่ 2 ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ทางไปรษณีย์และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E – mail) ให้ผู้เชี่ยวชาญ พร้อมนัดหมายวัน เวลาที่ขอรับแบบสอบถามกลับคืน

ครั้งที่ 3 หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของข้อคำถามแต่ละข้อแล้ว ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ไปทางไปรษณีย์และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E – mail) พร้อมนัดหมายวัน เวลาที่ขอรับแบบสอบถามกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) รายข้อ พิจารณาคัดเลือกระดับความคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา ซึ่งถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันและมีฉันทามติไปในทิศทางเดียวกัน (สุมิต ว่องวานิช, 2550) และในรอบที่ 3 ก็เช่นกัน ต่อจากนั้นได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content analysis) และความชัดเจนของภาษา (Wording) ปรับปรุงเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่ามัธยฐาน (Median) ของข้อมูลที่มีการแจกแจงความถี่
2. พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) คือ ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 (บุญชม ศรีสะอาด, 2532)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) องค์ประกอบหลักของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในภาพรวม

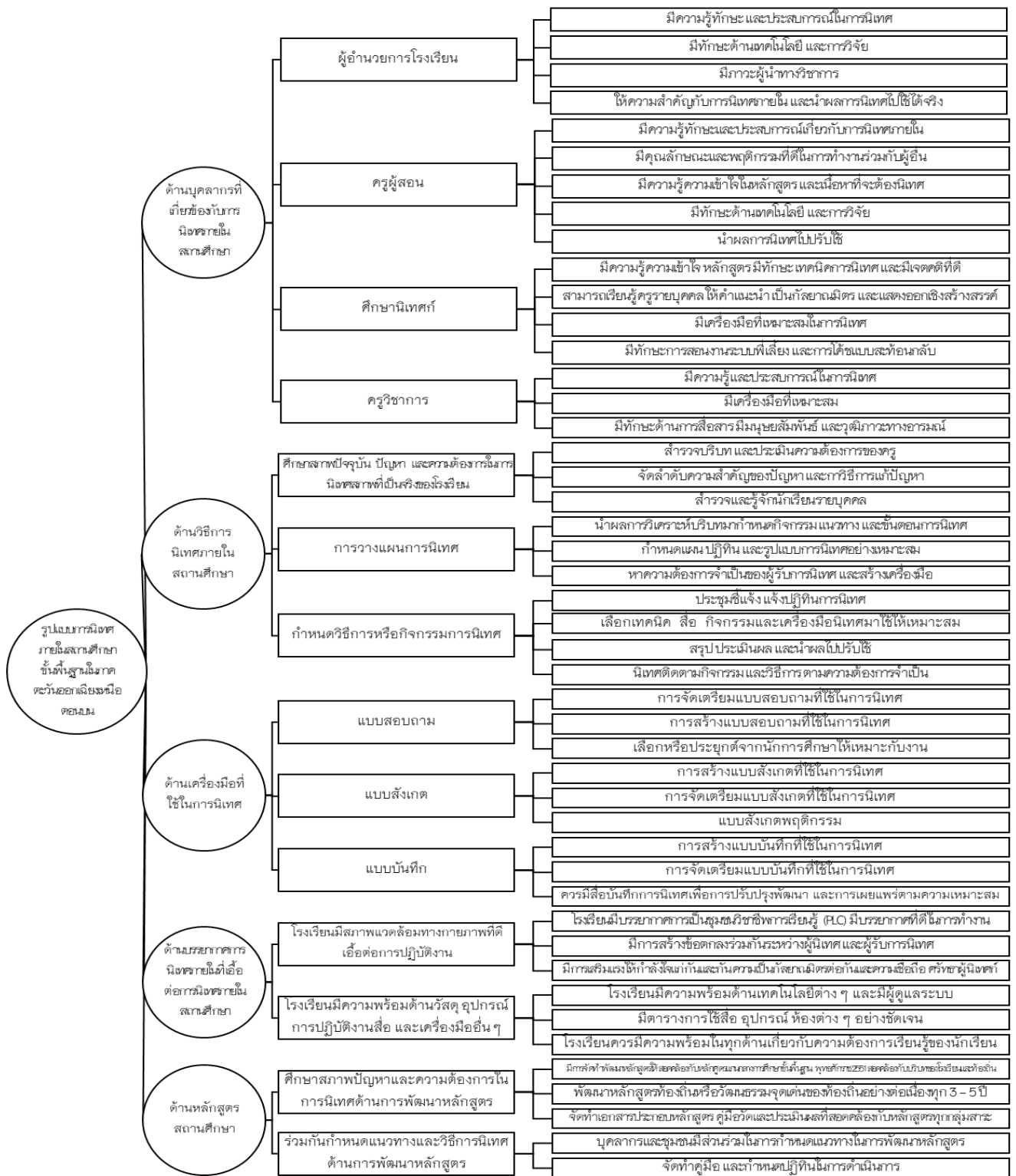
องค์ประกอบหลัก	ระดับความสำคัญ		
	Mdn	IR	ระดับ
1. ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.97	0.26	มากที่สุด
2. ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ	4.90	0.45	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.97	0.14	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อองค์ประกอบหลักของการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด (Mdn = 4.97) และมีความเห็นสอดคล้องกัน ($IR \leq 1.50$) ทุกองค์ประกอบ สามารถสรุปออกมาเป็นรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) องค์ประกอบย่อยของการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในภาพรวม

องค์ประกอบย่อย	ระดับความสำคัญ		
	Mdn	IR	ระดับ
1. ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา			
1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	5.00	0.42	มากที่สุด
1.2 ครูผู้สอน	4.87	0.37	มากที่สุด
1.3 ศึกษานิเทศก์	5.00	0.14	มากที่สุด
1.4 ครูวิชาการ	5.00	0.10	มากที่สุด
2. ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา			
2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 การวางแผนการนิเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 กำหนดวิธีการหรือกิจกรรมการนิเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ			
3.1 แบบสอบถาม	4.75	1.00	มากที่สุด
3.2 แบบสังเกต	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 แบบบันทึก	5.00	0.17	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา			
4.1 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เอื้อต่อการปฏิบัติงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 โรงเรียนมีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ การปฏิบัติงานสื่อและเครื่องมืออื่น ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา			
5.1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.97	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อองค์ประกอบย่อยของการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด (Mdn = 4.97) และมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($IR \leq 1.50$) ทุกองค์ประกอบ

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ที่มา: อติกันต์ กล้าหาญ การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบหลัก 14 องค์ประกอบย่อย และ 84 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบย่อย และ 31 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบย่อย และ 21 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ มี 3 องค์ประกอบย่อย และ 9 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษามี 2 องค์ประกอบย่อย และ 12 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อย และ 11 ตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพา ตรีเสถียรไพศาล (2560) ซึ่งกล่าวว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนปทุมคงคา ประกอบด้วยกระบวนการ 8 ด้าน 68 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์สภาพ ความต้องการการนิเทศ และการสร้างศรัทธามี 9 องค์ประกอบ 2) ด้านการสร้างความตระหนักมี 7 องค์ประกอบ 3) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มี 9 องค์ประกอบ 4) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และการสาธิตรูปแบบการสอนมี 13 องค์ประกอบ 5) ด้านการพัฒนาหลักสูตร มี 9 องค์ประกอบ 6) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มี 10 องค์ประกอบ 7) ด้านการร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มี 6 องค์ประกอบ และ 8) ด้านการติดตาม ประเมินผลตลอด กระบวนการมี 5 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน มีค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา ภาพรวมทุกองค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพลิน สุ่มังคละ (2559) วิธีการนิเทศภายในประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศมี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ (1) ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนร่วมกัน (2) ประมวลทางเลือกที่กำหนดไว้เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน (3) นำทางเลือกที่เหมาะสมมากำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ 2) กำหนดวิธีการหาข้อมูลมี 2 ตัวชี้วัดดังนี้ (1) มีการสำรวจความต้องการการกอนการนิเทศภายใน (2) ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลการนิเทศภายใน 3) กำหนดวิธีหรือกิจกรรมการนิเทศ มี 1 ตัวชี้วัด คือ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินการนิเทศภายใน ซึ่งมีระดับการปฏิบัติสูงสุด

3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ภาพรวมทุกองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนนี้เป็นการค้นคว้าสิ่งที่จะช่วยในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา เพื่อให้ทราบที่มาของปัญหาแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเครื่องมือการนิเทศ ซึ่งแบ่งตามลักษณะการใช้งานได้ดังนี้ 1) เครื่องมือสำรวจตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน แบบทดสอบ แบบสังเกตการสอน รวมทั้งแบบสังเกตอื่น ๆ 2) เครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 3) เครื่องมือนิเทศเสริม และสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศ มีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือ คู่มือครู เป็นต้น 4) เครื่องมือการนิเทศเพื่อแก้ไข เป็นเครื่องมือที่ต้องการบันทึกภาพหรือเสียงใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วย เช่น เทปบันทึกเสียง กล้องดิจิทัล เป็นต้น

4. ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ภาพรวมทุกองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิษนีย์ ทศตะ (2561) ด้านบรรยากาศในโรงเรียนผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันจัดโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีเอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์การปฏิบัติงาน สื่อและเครื่องมืออื่น ๆ ครูมีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน บริหารและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน และมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของปจรรย์ หงษ์แก้ว (2563) ด้านบรรยากาศในการนิเทศมีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบรรยากาศในการนิเทศภายในผู้บริหาร ครูและบุคลากรทุกคนสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรมการนิเทศภายในอย่างทุ่มเทด้วยความเต็มใจเป็นอย่างดี สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่นักเรียน สร้างบรรยากาศทางด้านจิตใจในชั้นเรียนด้วยบรรยากาศที่มีความอบอุ่นและเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศในการเยี่ยมชั้นเรียนที่ดีด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

5. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ภาพรวมทุกองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความสำคัญในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปจรรย์ หงษ์แก้ว (2563) การพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศต้องร่วมกันปฏิบัติดังนี้ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ต้องการในการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร ร่วมกันกำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการนิเทศตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ที่กำหนดด้านการพัฒนาหลักสูตร ร่วมกันกำหนดวันและเวลาในการนิเทศการพัฒนาหลักสูตร ผู้รับการนิเทศ จะต้องพัฒนาตนเองเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินหลักสูตร ผู้รับการนิเทศควรตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศภายในด้านการพัฒนาหลักสูตร ประเมินความพึงพอใจของผู้นิเทศในการพัฒนาหลักสูตร รับฟังการนำเสนอการพัฒนาหลักสูตร การสร้างหลักสูตร รวมถึงการใช้และการประเมินหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือครู ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
- 2) ด้านวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษาควรประกอบไปด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ กำหนดวิธีการหาข้อมูล และกำหนดวิธีหรือกิจกรรมการนิเทศ
- 3) ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศควรมีการนำมาทดลองใช้ และมีเกณฑ์การวัดที่แน่นอน สามารถสะท้อนการดำเนินงานได้จริง
- 4) ด้านบรรยากาศการนิเทศภายในที่เอื้อต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ครูมีขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน ช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 5) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ผู้นิเทศและผู้ที่ได้รับการนิเทศต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ดำเนินการนิเทศตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการนิเทศภายในสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
- 2) ควรศึกษาการพัฒนาผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายในให้มีศักยภาพ เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ
- 3) ควรศึกษาแบบแผนการนิเทศภายในเพื่อให้เป็นระบบ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายในที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- 4) ควรศึกษาความต้องการนิเทศภายในของผู้ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อนำมาพัฒนาการนิเทศภายในให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการนิเทศภายในในโรงเรียนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ธารอักษรการพิมพ์.
- ชาลี มณีศรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา (EDUCATIONAL SUPERVISION)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โสณการพิมพ์.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- นิพา ตรีเสถียรไพศาล. (2560). *รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนปทุมคงคา. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ปาจริย หงษ์แก้ว. (2563). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ไพลิน สุ่มังคละ. (2559). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วิชญ์ ทศตะ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนปฏิบัติการ 4 ปี ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. (2554). *คู่มือการนิเทศภายในปีการศึกษา 2554 – 2557 โรงเรียนราชประชาสถายฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์โรงเรียนมาตรฐานสากล (World class standard school). สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการ หลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด. (2557). *ความเป็นมาของการแบ่งกลุ่มจังหวัด*. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2566. จาก <http://www.osm.moi.go.th/images/stories/april/osm1.pdf>.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Harris, Ben M.(1985). *Supervision behavior in education*. Englewood Cliffs : Prentice – Hall.
- Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale in martin Fishbein*. Readings in attitude theory and measurement.
- Lowell & Wiles, (1983). *Supervision, For better school*. 5th ed., Englewood Cliffs, New Jersey: Prentic– Hall.
- Macmillan,T.T. (1971). *The delphi techniques*. Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development. California: Monterey.